

Duurzame Zuivelketen

januari 2017

De Duurzame Zuivelketen

De Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO) en de vakgroep melkveehouderij van LTO Nederland hebben hun krachten gebundeld in de Duurzame Zuivelketen. Via de Duurzame Zuivelketen streven zuivelondernemingen en melkveehouders gezamenlijk naar een toekomstbestendige en verantwoorde zuivelsector en daarmee naar draagvlak in markt en maatschappij. De 13 zuivelondernemingen die lid zijn van de Duurzame Zuivelketen vertegenwoordigen 98% van de melk die in Nederland wordt geproduceerd. De Duurzame Zuivelketen heeft kwantitatieve doelen geformuleerd op vier hoofdthema's:

- Klimaatneutraal ontwikkelen
- Continu verbeteren diergezondheid en dierenwelzijn
- Behoud weidegang
- Behoud biodiversiteit en milieu.

Binnen deze vier hoofddoelen is een aantal kwantitatieve doelen vastgesteld. Om voortgang te maken op deze doelen hebben aangesloten ondernemingen duurzaamheidsprogramma's opgesteld. De Duurzame Zuivelketen bestaat uit een stuurgroep, contactgroep, managementteam en programmateams. De stuurgroep is verantwoordelijk voor regie en besluitvorming. De programmateams geven inhoudelijk richting aan de vier gekozen duurzaamheidsthema's. Het managementteam coördineert activiteiten en bewaakt de integraliteit. In de contactgroep vindt uitwisseling plaats tussen ondernemingen over uitvoering van duurzaamheidsprogramma's. De Duurzame Zuivelketen werkt samen met veel organisaties samen om haar doelen te realiseren. Ook is er een adviesraad ingesteld van externe stakeholders die de stuurgroep adviseert over doelen en uitvoering.

Voortgang in 2015

De stuurgroep Duurzame Zuivelketen heeft Wageningen Economic Research opdracht gegeven voor het opstellen van een jaarlijkse sectorrapportage die inzicht geeft in de voortgang bij het realiseren van de vastgestelde doelen. Met dit rapport kan de Duurzame Zuivelketen de effectiviteit van haar activiteiten beoordelen en kunnen de doelen worden geëvalueerd. Tabel 1 vat de resultaten samen.

Tabel 1. Thema's en indicatoren van de Duurzame Zuivelketen en kwalitatieve beoordeling van de voortgang in de laatste jaren en stand van zaken voor de doelrealisatie in 2015

Thema	Subthema	Indicator	Voortgang laatste 3 jaren*	Stand van zaken doelrealisatie**
Klimaatneutraal ontwikkelen	Broeikasgassen	Emissie Zuivelketen: (Mton CO ₂ -eq.)	!	!
	Energie-efficiëntie	Primair brandstofverbruik zuivelketen (m ³ a.e. per 1.000 kg melk)	✓	✓
	Duurzame energie productie	Productie duurzame energie (% van consumptie)	✓	!
Continu verbeteren diergezondheid en dierenwelzijn	Antibiotica	Aandeel bedrijven onder de SDA-actiewaarde	✓	✓
	Levensduur	Leeftijd bij afvoer melkkoeien	=	!
Behoud weidegang	Dierenwelzijn	Ontwikkeling monitoringssystematiek (uiterlijk 2017)		
	Weidegang	Aandeel bedrijven met weidegang (%)	=	=
Behoud biodiversiteit en milieu	Verantwoorde soja	Aandeel duurzame soja (%)	✓	✓
	Mineralen	Fosfaatexcretie melkveestapel (miljoen kg)	!	!
		Ammoniakemissie melkveestapel (miljoen kg)	!	!
	Biodiversiteit	Ontwikkeling monitoringssystematiek (uiterlijk 2017)		

* ✓ betekent resultaat 2015 verbeterd ten opzichte van 2013 en 2014, = betekent resultaat 2015 vrijwel gelijk aan 2013 en 2014, ! betekent resultaat 2015 verslechterd ten opzichte van 2013 en 2014.

** ✓ betekent op koers voor doelrealisatie of doel reeds behaald, = betekent doelrealisatie vraagt extra inspanning, ! betekent doelrealisatie vraagt forse extra inspanning.

De rapportage laat zien dat de Duurzame Zuivelketen op alle thema's waar zij actief is inspanningen levert om de gestelde doelen te realiseren. Op een aantal thema's heeft dit ook geleid tot resultaat in termen van doelrealisatie. Bijvoorbeeld op het gebied van antibiotica, energie-efficiëntie en verantwoorde soja zijn de doelen voor 2020 in 2015 al behaald.

Op het gebied van broeikasgassen, fosfaat en ammoniak heeft de Duurzame Zuivelketen doelen gesteld in termen van productiegrenzen. Realisatie van deze doelen staat zwaar onder druk, onder andere door het verder toegenomen productievolume in 2015. Ook blijven vorderingen op het gebied van efficiëntie achter bij verwachtingen. Deels wordt dit veroorzaakt door incidentele factoren (hoge mineralengehaltes in ruwvoer), deels ook door het ontbreken van prikkels op bedrijfsniveau. Met name het overschrijden van het fosfaatplafond kan een grote impact hebben op de Nederlandse melkveesector, omdat aanvullend beleid is aangekondigd.

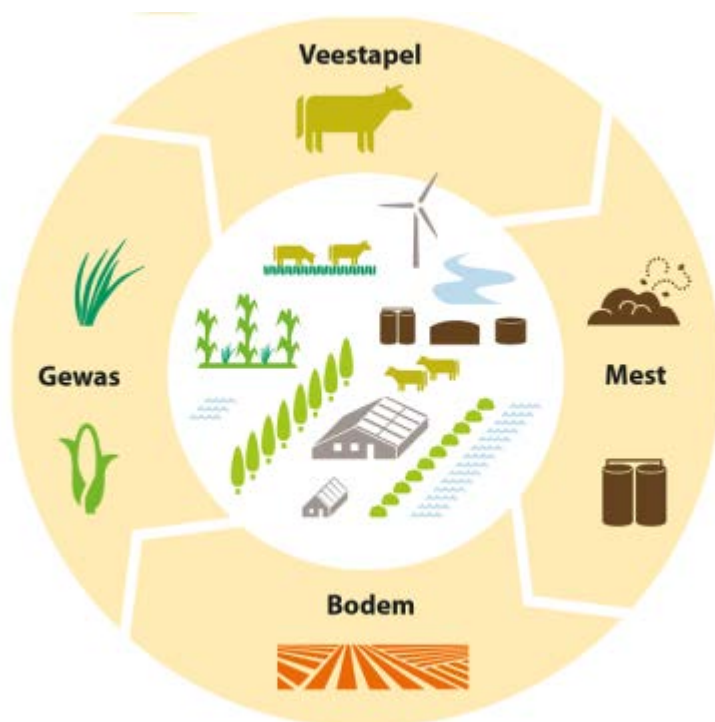
Op het gebied van duurzame energie zijn er ontwikkelingen in de goede richting. Voor weidegang en levensduur is er sprake van een stabilisatie. Voor alle drie deze thema's lijken nog flinke inspanningen nodig om de doelen te gaan halen. Voor dierenwelzijn en biodiversiteit is monitoring nog in ontwikkeling.

Samenwerking met Wageningen University & Research

Voor het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen heeft de Duurzame Zuivelketen behoefte aan de ontwikkeling van nieuwe wetenschappelijke kennis. Deze kennis wordt ontwikkeld via een publiek-private samenwerking (PPS) in de topsector Agri & Food. In deze PPS, gefinancierd en begeleid door ZuivelNL en het ministerie van Economische Zaken, werkt de Duurzame Zuivelketen samen met Wageningen University & Research programmatisch aan deze kennisopgaven. Binnen de PPS wordt onder andere gewerkt aan het project Kringloopwijzer en aan het project Management of Change.

De Kringloopwijzer

De Kringloopwijzer is een instrument waarmee de nutriëntenkringloop van melkveebedrijven in beeld kan worden gebracht. De Duurzame Zuivelketen streeft ernaar dat dit instrument door alle melkveehouders in Nederland wordt gebruikt om inzicht te krijgen in milieuverliezen. Via diverse trajecten wordt implementatie in de praktijk gestimuleerd of wordt het instrument verplicht toegepast. Om het gebruik van de tool te vergemakkelijken ontwikkelt de Duurzame Zuivelketen een centrale database waaruit gegevens van melkveehouders automatisch kunnen worden ingelezen als de melkveehouder hier toestemming voor geeft. In de PPS Duurzame Zuivelketen werkt Wageningen University & Research aan doorontwikkeling en wetenschappelijke onderbouwing van de tool. Zo worden onder andere berekeningsmethoden voor CO₂-uitstoot op melkveebedrijven toegevoegd.

Figuur 2. De Kringloopwijzer

Bron: Wageningen Livestock Research

Management of Change

Via het project 'Management of Change' biedt Wageningen University & Research de Duurzame Zuivelketen (stuurgroep, programmateams en deelnemende partijen) (sociaal-)wetenschappelijke ondersteuning in het veranderingsproces door middel van workshops over verandermanagement, integrale analyses en doorrekening van programma's. In dit project wordt met de Duurzame Zuivelketen gewerkt aan de volgende uitdagingen:

- Hoe vormgeven aan nieuwe praktijken en strategieën om samen met diverse stakeholders samen tot echte vooruitgang te komen?
- Hoe kunnen sectordoelen vertaald worden naar concreet gewenst gedrag van melkvee-houders? Hoe kunnen zuivelondernemingen consequenties en handelingsperspectief voor melkvee-houders organiseren?
- Wat betekenen huidige prestaties, recente ontwikkelingen en visies van stakeholders voor aanpassing van de doelen op korte termijn én middellange termijn. Hoe kan invul-ling worden gegeven aan de visie na 2020?

Figuur 3 is gebruikt tijdens workshops met verwerkers en laat zien welke thema's van belang zijn wanneer een keten werkt aan verduurzaming.

Figuur 3. Overzicht van thema's die van belang zijn wanneer een keten werkt aan verduurzaming

Bron: Beldman en Hoes (2016), waaier 'Aan de slag met een duurzame toekomst'.

Contact

Wageningen University & Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
www.wur.nl/economic-research

Joan Reijs
Onderzoeker duurzame Melkveehouderij
T +31 (0)70 335 83 26
E joan.reijs@wur.nl